

AG-150

April-2015

M.A., Sem.-IV

Paper-509 EA : Sanskrit

अणुभाष्य-योग

(दर्शनशास्त्र)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (अ) नीचेनामांथी गमे ते **अेक** षंडनो अनुवाढ करो : 8
- (a) Translate any **one** from the following :
- (1) न चाधिकारिभेदः कल्पनीयः । शब्दज्ञान तत्कल्पनायां प्रमाणाभावात् । अत्यन्तासत्येप्यर्थे शब्दस्य ज्ञान जननात् । प्रमाणसंकरापत्तिश्च । मनसा तज्जननेऽपि तथा । तस्मात् प्रथमं शाब्दमेव ज्ञानमिति मन्तव्यम् अनुभवसिद्धत्वात् । इदानींतनानामपि शमादिरहितानां निर्विचिकित्सितवेदार्थ-ज्ञानोपलब्धेः । संन्यासानुपपत्तिश्च । किञ्च अध्याहारश्च कर्तव्यः स च कर्तव्यादिपदानाम् ।
- (2) जैमिनिर्धर्मजिज्ञासामेव प्रतिज्ञाय तत्प्रतिपादकस्य पूर्वकाण्डस्य समन्वयमाह । अवान्तरवाक्यानां प्रकारशेषत्वात् । न च सर्वस्मिन् वेदे धर्म एव जिज्ञास्यः । तद् गुरुणैव व्यासेन ब्रह्मजिज्ञासायाः प्रतिज्ञातत्वात् । संदेहमात्रवारकत्वात् जिज्ञासयोः । न त्वलौकिकार्थसाधकत्वम् । तथा सति वेदानामन्याधीनत्वेनाप्रामाण्यं स्यात् वेदजिज्ञासा इति वा उक्तं स्यात् ॥
- (ब) नीचेनामांथी गमे ते **अे** ने असंढर्भ समजावो : 6
- (b) Explain any **two** with reference to context.
- (1) अथशब्दोऽर्थचतुष्टये वर्तते ।
- (2) तत् किं समवायि निमित्तं कर्तृवा ।
- (3) वेदश्च परमाप्तोक्षरमात्रमप्यन्यथा न वदति ।
- (4) ब्रह्मविचार एवारम्भणीयो न धर्मविचारः ।
2. (अ) नीचेनामांथी गमे ते **अेक** सूत्रने स्पष्ट करो : 10
- (a) Explain **one** Sutra from the following :
- (1) तत्तु समन्वयात् ।
- (2) अथातो ब्रह्मजिज्ञासा ।
- (ब) नीचेनामांथी गमे ते **अेक** उपर टूकनोंध लपो : 4
- (b) Write short note on any **one**.
- (1) वल्लभाचार्यमुजब ञवनुं स्वरुप
- (2) ब्रह्म-जगत् नुं समवायिकारण

3. (अ) रामानुजना तत्त्वज्ञान उपर सविस्तर नोंध लखो. 10
 (a) Write detailed note on Ramanuja's philosophy.
अथवा/OR
 वल्लभाचार्यना जिवन उपर सविस्तर नोंध लखो.
 Write detailed note on Vallabhacarya's life.
- (ब) नीचेनामांथी गमे ते अक उपर टूंकनोंध लखो : 4
 (b) Write short note on any **one**.
 (1) विठ्ठलनाथजी
 (2) अणुभाष्यसंज्ञा
4. (अ) पातंजलायोगदर्शन उपर सविस्तर नोंध लखो. 10
 (a) Write detailed note on पातंजलायोगदर्शन.
अथवा/OR
 अणुभाष्यना द्विकर्तृत्व उपर सविस्तर नोंध लखो.
 Write detail note on Anubhashya's dual authorship.
- (ब) नीचेनामांथी गमे ते अक उपर टूंकनोंध लखो : 4
 (b) Write short note on **any** one.
 (1) सम्प्रज्ञान-असंप्रज्ञात समाधि
 (2) चित्तनी पांच भूमिओ
5. (अ) प्रत्याहार, धारणा, ध्यान अने समाधि विषे लखीने तेमना लाभो समजवो. 8
 (a) Write about प्रत्याहार, धारणा, ध्यान and समाधि and about their benefits.
अथवा/OR
 पांच यमो उपर सविस्तर नोंध लखो.
 Write detail note on five यमाः.
- (ब) नीचेना प्रश्नोना अक-बे वाक्योमां जवाब आपो : 6
 (b) Write answers in **one** or **two** sentences.
 (1) योगना आठ अंगो क्या ?
 (2) यमोने सार्वभौम महाव्रत केम कहेवाय छे ?
 (3) 'जन्मकथन्तासम्बोध' अटले शुं ?
 (4) आसननी व्याख्या लखो.
 (5) प्राणायाम अटले शुं ?
 (6) प्रत्याहारथी क्या लाभो थाय छे ?

AG-150

April-2015

M.A., Sem.-IV

Paper-509 EB : Sanskrit

Alankarshastra

काव्यादर्शः

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : (1) पसंद करेले विकल्प स्पष्टपणे दर्शावो.

Instructions : Mention clearly the option attempt.

(2) प्रश्ननी जमणी भाजुअे दर्शावेल अंक प्रश्नना गुण दर्शावे छे.

Figures to the right indicate full marks.

1. (अ) नीयेनाभांथी कोर्षपण भे कारिकानुं विवरण सखित भाषांतर करो :

7

(a) Translate any **two** of the following कारिका with necessary note :

- (1) पूर्वशास्त्राणि संहृत्य प्रयोगानुपलक्ष्य च ।
यथासामर्थ्यमस्माभिः क्रियते काव्यलक्षणम् ॥
- (2) मुक्तकं कुलकं कोषः संधात इति तादृशः ।
सर्गबन्धांशरूपत्वादनुप्तः पद्यविस्तारः ॥
- (3) इति त्यागस्य वाक्येऽस्मिन्नुत्कर्षः साधु लक्ष्यते ।
अनेनैव यथान्यच्च समानन्यायमूह्यताम् ॥
- (4) इक्षुक्षोरगुडादीनां माधुर्यस्यान्तरं महत् ।
तथापि न तदाख्यातुं सरस्वत्यापि शक्यते ॥

(अ) नीयेनाभांथी कोर्षपण भे कारिकानुं विवरण सखित भाषांतर करो :

7

(b) Translate any **two** of the following कारिका with necessary note :

- (1) वस्तु किञ्चिदुपन्यस्य न्यसनात्तत्सघर्मणः ।
साम्यप्रतीतिरस्तीति प्रतिवस्तूपमा यथा ॥
- (2) ईदृशं वर्ज्यते सद्भिः कारणं तत्र चिन्त्यताम् ।
गुणदोषविचाराय स्वयमेव मनीषिभिः ॥
- (3) अक्रिया चन्द्रकार्याणामन्यकार्यस्य च क्रिया ।
अत्रि संदर्श्यते यस्माद्विरुद्धं नाम रूपकम् ॥
- (4) चन्द्रमाः पीयते देवैर्मया त्वन्मुखचन्द्रमाः ।
असमग्रोऽप्यसौ शश्वदयमापूर्णमण्डलः ॥

2. નીચેનામાંથી ગમે તે બે ઉપર નોંધ લખો. 14
Write notes on any **two** of the following :
- (1) મહાકાવ્યના લક્ષણો
 - (2) કથા અને આખ્યાયિકાના લક્ષણો
 - (3) इति वैदर्भमार्गस्य प्राणा दश गुणाः स्मृताः । समञ्जसो.
 - (4) કાવ્યના હેતુ
3. દંડીએ આપેલા ઉપમાભેદો દર્શાવી, કોઈપણ પાંચ ઉપમાભેદો લક્ષણ તથા ઉદાહરણ સાથે આપો. 14
અથવા
દંડીએ આપેલ રૂપક અલંકારના ભેદો આપી, કોઈપણ પાંચ સલક્ષણ ઉદાહરણ સાથે લખો.
4. આનંદવર્ધનના પૂર્વાચાર્યોએ આપેલ કાવ્ય લક્ષણની વિશેષતાઓ લખો. 14
અથવા
અલંકાર ક્ષેત્રે આચાર્ય ભામહ અને દંડીના પ્રદાનની ચર્ચા કરો.
5. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક-બે વાક્યોમાં લખો : 14
Write answers of the following questions in **one** and **two** lines :
- (1) દંડીના મતે સંસારના આરંભથી ત્રિભુવન શાનાથી પ્રકાશિત છે ?
 - (2) નાના સરખા કાવ્ય દોષની ઉપેક્ષા કરતા દંડી શાનું ઉદાહરણ આપે છે ?
 - (3) કાવ્યનું લક્ષણ લખો.
 - (4) દંડી ગદ્ય કોને કહે છે ?
 - (5) 'અપભ્રંશ' કાવ્ય કોને કહેવાય ?
 - (6) દંડી વર્ણનમાં કાન્તિનું કયું ઉદાહરણ આપે છે ?
 - (7) દંડીએ આપેલ અલંકારનું લક્ષણ લખો.
 - (8) દંડી 'માર્ગ' શબ્દ શાના માટે પ્રયોજે છે ?
 - (9) દંડીએ કુલ કેટલા ગુણ આપ્યા છે ?
 - (10) આનંદવર્ધનના પાંચ પૂર્વાચાર્યોના નામ લખો.
 - (11) શબ્દાર્થો સહિતૌ કાવ્યં । આ લક્ષણ કોણે આપ્યું છે ?
 - (12) 'કાવ્યાલંકાર સૂત્રવૃત્તિ' ગ્રન્થના કર્તા કોણ છે ?
 - (13) નાટ્ય પરંપરાનો પ્રસિદ્ધ ગ્રન્થ અને ગ્રન્થકારનું નામ લખો.
 - (14) આનંદવર્ધનને કયા સિદ્ધાંતના સ્થાપક માનવામાં આવે છે ?